Mária Sabayová

Finančné a materiálno technické determinanty spokojnosti policajtov na Slovensku

Anotácia: Policajný zbor je charakteristický svojou špecifickosťou pokiaľ ide o jeho postavenie v spoločnosti, ale aj z pohľadu činností, ktoré musia byť na jednej strane vykonávané rigidným spôsobom a na druhej strane musia veľmi rýchlo reflektovať to, že sú bezprostredne vnímané a hodnotené širokou verejnosťou. Nakoľko práca policajta je vykonávaná pod neustálym tlakom a v istom slova zmysle sú jeho možnosti ako uspokojovať svoje materiálne potreby oklieštené, má svoje opodstatnenie systém oceňujúcich, ale i motivačných benefitov a kompenzácií. Cieľom štúdie je priblížiť vybrané aspekty štátnej služby príslušníkov Policajného zboru, ktoré sa v rámci vedeckého výskumu javia ako najvýznamnejšie determinanty kvality ich života.

Kľúčové slová: pracovné podmienky, spokojnosť, faktor, finančné determinanty, materiálno-technické determinanty

Úvod

Viac ako ktorákoľvek iná verejná služba, je Policajný zbor inštitúciou s vysoko symbolickým významom autority. Od osobnosti príslušníka Policajného zboru sa celkom prirodzene vyžaduje nielen, aby bol profesionál, ale očakáva sa od neho aj primeraný emocionálny vklad v interakcii s občanom.[1] Každý sa s policajtmi stretáva v rôznych životných situáciách, s očakávaním ich 100 % výkonu. Indikátorom (ne)naplnenia týchto očakávaní sú zvyčajne výsledky merania dôveryhodnosti, ktorá je na Slovensku dlhodobo extrémne nízka. Smutné prvenstvo v rebríčku nedôveryhodnosti polície v Európskej únii má Slovensko už niekoľko rokov a výsledky prieskumov dôveryhodnosti polície na Slovensku sa žiaľ vymykajú európskemu priemeru. V koncepte dôveryhodnosti sa pritom premieta celé spektrum spoločenských vzťahov, ktoré ju determinujú. Preto skúmať dôveryhodnosť izolovane od dynamiky a efektov ekonomického vývoja, od kultúrnych činiteľov, či historických a politických reálií by bolo neúčinné. Pritom práve ekonomická stránka v policajnej práci je často opomínaná, či dokonca podceňovaná.

Štandardne sa od policajtov očakáva čestnosť, dôveryhodnosť, či spoľahlivosť, avšak kvalita personálneho substrátu polície sa odvíja od celého radu zložiek podmieňujúcich výkon samotnej policajnej činnosti. Príčinou nedôvery polícii teda môže byť aj nenaplnenie týchto očakávaní, za ktorými nezriedka stoja aj finančné a materiálno-technické možnosti inštitúcie, alebo deprivácia policajtov, ktorí sa často cítia nedocenení. Aj to je jeden z dôvodov opodstatnenosti skúmania spokojnosti policajtov. Nejde teda len o morálne, ale aj iné materiálne a nemateriálne činitele, ktoré sú pre prácu policajtov mimoriadne dôležité. Králik a Králiková argumentujú, že *„policajt, ktorý nedostáva primeranú „odmenu" za svoj profesijný výkon, potom často nekoná tak, ako by podľa zákona, aj podľa vyhodnotenia konkrétnej situácie konať mal.*[2] Podľa Presperínovej sú dokonca mzdové, bytové a ďalšie sociálne problémy

[1] CIPRO. I., *Formatívne okolnosti vývinu osobnosti jedinca ako psychologický determinant na strane policajta podieľajúci sa na jeho vnímanej dôveryhodnosti.* In: Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe. Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2021. s.133

[2] KRÁLIK, J., KRÁLIKOVÁ, K. 2016. *Polícia (v slovenskej spoločnosti*).

policajtov jednou z príčin páchania trestnej činnosti samotnými policajtmi, kde často dominuje neoprávnený majetkový prospech a nezákonné obohatenie (formou finančnej, majetkovej, tovarovej neoprávnenej výhody) alebo tiež „asistovanie“ policajtov pri protiprávnej činnosti výmenou za ekonomické výhody.[3]

Pojem „policajt“ pre účely tejto štúdie je používaný na označenie príslušníka Policajného zboru Slovenskej republiky.

Teoreticko-metodologické východiská riešenej problematiky

Policajný zbor Slovenskej republiky plní úlohy vo veciach vnútorného poriadku, bezpečnosti a boja proti kriminalite. Policajti a policajtky odhaľujú, dokumentujú a objasňujú trestnú činnosť, resp. zabezpečujú, aby páchatelia mohli byť potrestaní v zmysle zákona, a to v neustále sa meniacich spoločenských podmienkach. Ako uvádza Murdza, je zrejmé, že škodlivé dôsledky v poslednej dobe často sa opakujúcich spoločenských kríz sa bezprostredne dotýkajú aj činnosti polície a života jej príslušníkov.[4] Týka sa to okrem iného tiež materiálnych a finančných otázok, ktoré krízami skúšané verejné financie zvyčajne nie sú schopné primeraným a očakávaným spôsobom sanovať. Pritom jedným z akcentovaných záväzkov spoločnosti voči policajtom je vytvorenie takých sociálnych a profesijných podmienok, ktoré by im umožňovali ničím nenarušovaný výkon činnosti.[5]

Jednou z možností skúmania reálneho stavu v prostredí ktorejkoľvek policajnej organizácie je získavanie názorov zvnútra. Následné vyhodnotenie vybraných oblastí, podmienok vytvorených policajtom na plnenie ich služobných povinností, či kvality života všeobecne, dáva následne priestor na zistenie rezerv a hľadanie možností ako zlepšiť súčasný stav. V danej oblasti už prebehlo na Slovensku niekoľko výskumov, ktorých závery možno nájsť v prácach Bilského (2003, 2006), Ernekra (2006), Murdzu (2003), Poradu (2006), či Pajpachovej (2003, 2013).[6] Aj to bol jeden z dôvodov, prečo riešiteľský kolektív Katedry informatiky a manažmentu Akadémie Policajného zboru na Akadémii Policajného zboru v Bratislave v gescii Sekcie personálnych a sociálnych činností a osobného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky obhájil v roku 2021 vedeckovýskumnú úlohu pod názvom „*Výskum vybraných aspektov kvality života príslušníkov Policajného zboru*“ - VÝSK. 253. Výskumným objektom boli príslušníci Policajného zboru, ktorí ako štátni zamestnanci plnia

---

[3] PRESPERÍNOVÁ, M. *Páchanie trestnej činnosti príslušníkmi Policajného zboru.* In: *Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe.* Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2021, s. 195.

[4] MURDZA, K. *Nedôvera k polícii ako súčasť systémovej krízy spoločnosti.* In: Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe. 2021. 222 s.

[5] DINUŠOVÁ, D. Etický kódex ako prostriedok zvyšovania dôveryhodnosti Policajného zboru. In: Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe.

[6] MURDZA, K., PAJPACHOVÁ, M. 2003. *Prieskum názorov policajtov na vybrané oblasti výkonu policajnej profesie (Banskobystrický kraj)*, taktiež BILSKÝ, P., PAJPACHOVÁ, M. *Prieskum názorov policajtov Prešovského kraja na vybrané oblasti výkonu policajnej profesie*: Záverečná správa monitoringu policajtov Prešovského kraja Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2003 alebo ERNEKER, J., PORADA, V. *Poznávání potřeb a transfer vědeckých poznatků do policejní praxe*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2006 a BILSKÝ, P. *Poznávání potřeb policejní praxe souvisejících s problematikou pracovní spokojenosti*. - In: Identifikace a reflexe rizik společenské praxe jako teoretický základ pro rozvoj policejních služeb : Sborník. I. díl. - Praha : Policejní akademie České republiky, 2006

úlohy súvisiace s výkonom štátnej služby a predmet výskumu tvorili tie aspekty (faktory) štátnej služby, ktoré vo všeobecnosti determinujú kvalitu života príslušníkov Policajného zboru. Okrem iného bol súčasťou výskumu aj dotazníkový prieskum, ktorý je efektívnym nástrojom vďaka možnosti pracovať s veľkou vzorkou, a tiež vďaka jednoduchému a rýchlemu zberu informácií v krátkom čase. Dotazníkového prieskumu v rámci predmetnej úlohy sa zúčastnilo 416 respondentov. Výber respondentov reflektoval organizačné členenie, teritoriálne rozmiestnenie policajných útvarov ako aj stupne riadenia, a to tak v manažmente policajnej organizácie, ako aj v samotnom výkone policajných činností.[7]

Nezávislé premenné v prezentovanom výskume pochádzajú okrem iného aj z Herzbergovej dvojfaktorovej teórie, podľa ktorej spokojnosť/nespokojnosť ovplyvňujú rozdielne skupiny faktorov, a to vnútorné faktory spokojnosti, označované tiež ako motivačné (samotná práca, úspech, uznanie, zodpovednosť, kariérny rast atď.), a vonkajšie faktory spokojnosti označované ako hygienické (medziľudské vzťahy, pracovné podmienky, plat, politika spoločnosti atď.).[8] Pre účely štúdie boli vybrané a sú odprezentované len niektoré z nich.

Nakoľko v prezentovanej oblasti v rámci spomínaných výskumov už v minulosti prebehlo niekoľko podobných dotazníkových prieskumov, ponúka sa priestor komparovať niektoré predošlé výstupy s aktuálnymi zisteniami. Ako najvhodnejší pre tento zámer sa javil výskum realizovaný na rovnakom pracovisku v rámci vedeckovýskumnej úlohy s názvom „*Faktory úspechu policajnej organizácie*“ - VÝSK. 185. Prieskum sa v podobnom duchu orientoval na názory príslušníkov Policajného zboru na podmienky výkonu ich služobnej činnosti. K predmetnej vedecko-výskumnej úlohe sa prieskum uskutočnil v roku 2013, a to vo všetkých krajoch Slovenskej republiky a svoje názory na jednotlivé oblasti a podmienky výkonu služobnej činnosti vyjadrilo 499 príslušníkov Policajného zboru. Zadávateľom požiadavky na identifikovanie kľúčových faktorov úspechu policajnej organizácie bola rovnako Sekcia personálnych a sociálnych činností a osobný úrad Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Terénna fáza výskumu sa uskutočnila korešpondenčnou formou a dotazník bol určený všetkým policajtom, bez rozdielu hodností, funkcií, stupňa riadenia a zložiek policajnej organizácie. Väčšina respondentov – policajtov, zapojených do terénnej etapy výskumu, privítala príležitosť vyjadriť sa k jednotlivým oblastiam svojej práce.

Analýzou otázok dotazníkových prieskumov oboch vedeckovýskumných projektov boli identifikované niektoré prieniky, vhodné pre komparáciu výstupov. Odpovede respondentov tak umožnili zodpovedať na výskumnú otázku tejto štúdie, *či a ak áno, potom do akej miery došlo k zmene v pozitívnom, resp. negatívnom vnímaní finančnej stránky a materiálno-technickej stránky, ako nesporne významných determinantov spokojnosti policajtov a policajtiek na Slovensku*.

[7] IVANČÍK, R. et al. *Výskum vybraných aspektov kvality života príslušníkov Policajného zboru*. Projekt vedeckovýskumnej úlohy. 2021

[8] ŠTIKAR, J., RYMEŠ, M., RIEGEL, K., HOSKOVEC, J. 2003. *Psychologie ve světě práce*, s. 114.

Vybrané faktory ovplyvňujúce spokojnosť policajtov

Aj keď sa s pojmom „*pracovná spokojnosť*" často operuje, v zásade neexistuje jednotná definícia a vo všeobecnosti ju chápeme ako istú formu subjektívnej emocionálnej reakcie vo vzťahu k vykonávanej práci, ktorá môže výkon v konečnom dôsledku pozitívne, alebo negatívne ovplyvniť. Subjektivita v tomto kontexte sťažuje kvantifikáciu, resp. meranie spokojnosti ako takej. Psychologický obsah pojmu dáva tušiť, že ide o situačnú reakciu na meniace sa podmienky, a zároveň je vyjadrovanie spokojnosti formou postoja voči niečomu, resp. niekomu. Má teda svoju kognitívnu, afektívnu a behaviorálnu stránku.

Pracovná spokojnosť poukazuje na to, ako sa človek vyrovnáva s pracovnými podmienkami, s prácou ako takou a prirodzene s jej vplyvom na jeho osobný život. Pozornosť tejto stránke sa začala venovať zhruba v druhej polovici 20. storočia, kedy sa vo všeobecnosti pracovná spokojnosť začala chápať ako *„priaznivý alebo pozitívny emocionálny stav, ktorý vyplýva z hodnotenia práce alebo pracovnej skúsenosti",* alebo špecifickejšie, „*ako postoj k práci ako celku a k jej jednotlivým komponentom, ktorým jedinec pripisuje váhu alebo význam"*[9], a ako naznačujú niektoré štúdie, ide tiež o významný determinant úspešnosti organizácie.[10]

Pre upresnenie definície, inak treba chápať čiastkovú pracovnú spokojnosť, ako spokojnosť vzťahujúcu sa na konkrétnu pracovnú situáciu a inak celkovú pracovnú spokojnosť, ktorá je výsledkom vzťahu k práci ako takej. Nemožno opomenúť významnosť znakov spokojnosti, a to jej *(ne)stálosť* vplyvom rozličných neustále sa meniacich faktorov, a tiež *intenzitu prežívania* spokojnosti.[11] Aj preto sa snahy výskumníkov merať pracovnú spokojnosť opierajú o viacrozmerné prístupy, ktoré subsumujú náročnosť práce, úroveň pohodlia, kariérne možnosti atď.

Ako uvádza Junková[12] pri hodnotení práce v bezpečnostnej oblasti, je treba brať do úvahy všetky odlišnosti vnútorného a vonkajšieho prostredia. Práca/služba v Policajnom zbore má oproti súkromným pracovnoprávnym vzťahom isté špecifiká, aj čo sa týka motivačných faktorov a faktorov spokojnosti. Každého policajta motivuje niečo iné, a preto je dôležité venovať každému individuálnu pozornosť. Domnievame sa, že už samotný vstup do Policajného zboru je determinovaný rôznorodými individuálnymi motívmi a spoločenskými faktormi. Mnohé z nich sú uvedené v samotnom v zákone o štátnej službe.[13] Z množstva faktorov ktoré uchádzačov motivujú, počnúc služobným príjmom a sociálnymi istotami, cez rôzne benefity (poskytovanie ubytovania alebo príspevku na bývanie, poskytovanie zdravotnej starostlivosti a rehabilitácie, možnosť získavať, prehlbovať a zvyšovať kvalifikáciu, využívať rekreačné zariadenia a podobne) až po spokojnosť na pracovisku či ašpirácie v zmysle spoločenskej prestíže event. spoločenského uznania, sme pre účely tejto štúdie vybrali tie,

---

[9] KUBÁNI, V. *Psychológia práce*. Prešov 2011, s. 125

[10] Viac pozri napr. KOLLÁRIK, T. *Meranie spokojnosti v práci*. In: KOLLÁRIK. T., SOLLÁROVÁ, E. et al. Metódy sociálno-psychologickej praxe. Bratislava 2004, tiež KOLLÁRIK. T. Spokojnosť v práci. Bratislava 1986. alebo

[11] FUCHSOVÁ, K., KRAVČAKOVÁ, G. 2004. *Manažment pracovnej motivácie*. Bratislava: IRIS. ISBN 80-89018-66-1.

[12] JUNKOVÁ, D.. *Význam sebereflexe pro bezpečnostní manažery – znalostní pracovníky*. Bratislava 2012. s. 113.

[13] Zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov

ktoré majú vyslovene ekonomický charakter a súčasne bezprostredne ovplyvňujú pracovnú spokojnosť.[14]

V snahe poodkryť spokojnosť policajtov a policajtiek v intenciách cieľov vedeckovýskumnej úlohy zameranej na vybrané aspekty kvality života sa časť prieskumu orientovala na ekonomickú stránku spokojnosti, o ktorej sa vo všeobecnosti predpokladá, že by mohla mať význam aj pre samotný výkon policajnej profesie.[15] Ide napríklad o tie faktory, ktoré by mohli mať vplyv na súkromný život policajta, ako je istota pravidelného služobného príjmu, výška služobného príjmu a vývoj úrovne odmeňovania. Ale aj finančné ocenenie práce nad rámec základných platových náležitostí, či primeranosť výšky služobného príjmu v pomere k nárokom a rizikám, fyzickej a psychickej záťaži a zákonným obmedzeniam, ktoré s výkonom služby súvisia. Na druhej strane sú to pracovné podmienky, ktoré vzhľadom na spôsob financovania sú vždy limitované stavom verejných financií a aktuálnymi politickými preferenciami. Možno medzi nich zaradiť kancelárske, technické a klimatické vybavenie, kancelársky nábytok, osvetlenie, pracovný priestor, technické prostriedky a materiálno-technické zabezpečenie, ale aj výstroj a výzbroj z hľadiska ich dostupnosti, kvality a podobne.

Finančné a materiálno technické determinanty spokojnosti

Každý zamestnanec, a teda i policajt, je motivovaný k výkonom rôznymi individuálnymi motivačnými faktormi. Niekto ocení peniaze, iný pochvalu či povýšenie, uznanie, alebo zaujímavú prácu. Ako sa však ukazuje, finančné odmeňovanie predstavuje najefektívnejší nástroj motivácie. Nie je tomu inak ani u policajtov.

Požiadavky a kritériá v rôznych zamestnaniach, ako je fyzická námaha, duševné schopnosti, zručnosti, zodpovednosť či pracovné podmienky sa odrážajú v prvom rade v ponúkanej odmene za odvedenú prácu (mzda, plat). Novo objavujúce sa bezpečnostné hrozby a riziká, nové formy kriminality a technologické výzvy,[16] ktorým polícia čelí, vyžadujú neustále sa im prispôsobovať a od policajtov sa v tomto kontexte tiež očakáva vysoká kvalifikovanosť a zručnosť, čo ide ruka v ruke s očakávaniami adekvátneho ohodnotenia takejto práce. Otázka primeranosti, spravodlivosti a motivujúceho systému odmeňovania je teda nepochybne dôležitá, či už ide o

- snahu prilákať potrebný počet kvalitných a kvalifikovaných záujemcov o zamestnanie v policajnej organizácii;
- stabilizáciu súčasných zamestnancov; mimoriadne odmeňovanie zamestnancov za ich úsilie, dosiahnuté výsledky, lojalitu, skúsenosti a schopnosti;
- podnecovanie k žiaducemu správaniu a výkonom;
- súlad s pracovno-právnymi predpismi a normami; o dodržiavanie zásad rovnosti a nestrannosti;
- stimuláciu k sústavnému zdokonaľovaniu kvalifikácie a zručností zamestnancov;

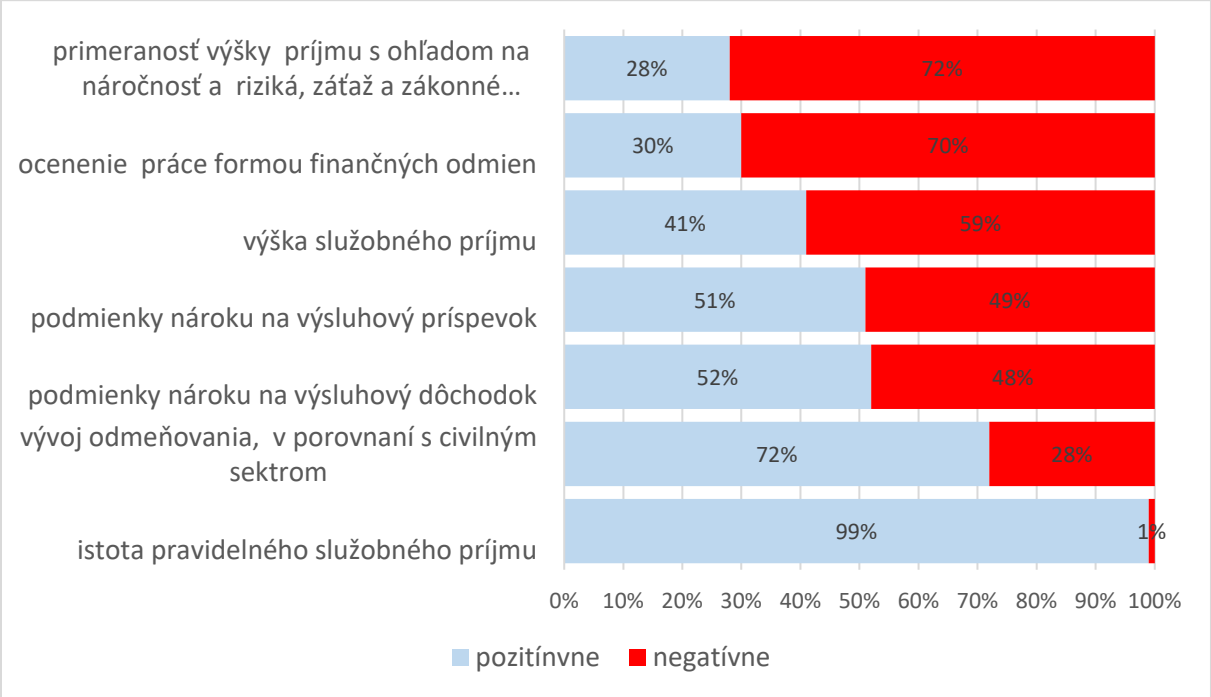
[14] IVANČÍK, R. et al. *Výskum vybraných aspektov kvality života príslušníkov Policajného zboru.* Projekt vedeckovýskumnej úlohy. 2021.
[15] IVANČÍK, R. 2022. *Výskum kvality života príslušníkov Policajného zboru z pohľadu finančno-ekonomických aspektov štátnej služby*. In Policajná teória a prax, 2022, roč. 30, č. 1.
[16] IVANČÍK, R. 2022. *Bezpečnosť. Teoreticko-metodologické východiská*.

- podporu pracovnej angažovanosti zamestnancov; efektívne riadenie ľudských zdrojov v súlade s potrebami organizácie;
- či jednoduchosť systému.[17]

Podľa materiálu Ministerstva financií Slovenskej republiky z roku 2018 sú v medzinárodnom porovnaní platy policajtov na Slovensku primerané. Plat policajta na Slovenku je podobne ako v zahraničí štandardne vyšší ako priemerná mzda v hospodárstve a v roku 2018 to bol 1,39-násobok priemernej mzdy. [18]

S prihliadnutím na skutočnosť, že stimulujúci služobný príjem mal aj v predmetnom prieskume z hľadiska preferencií respondentov dominantné postavenie, bola následne venovaná pozornosť dodržiavaniu vyššie uvedených požiadaviek, ktoré sú na systém odmeňovania kladené. Získané výsledky prezentujeme v nasledujúcich grafoch.

Graf č. 1 Hodnotenie finančnej stránky

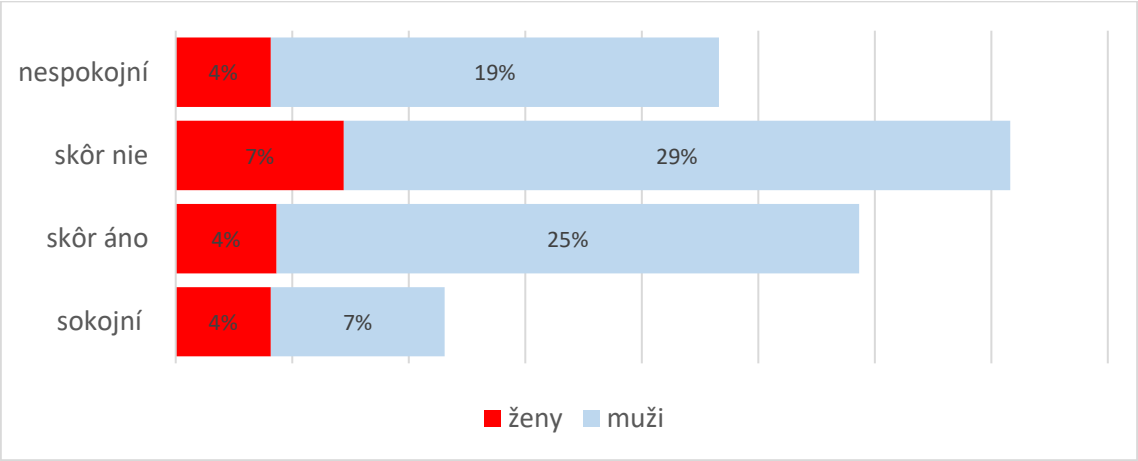
Zdroj: autorka

Pokiaľ ide o **finančnú stránku** ako determinant spokojnosti, ako neoceniteľnú výhodu policajnej služby celkom prirodzene respondenti uviedli *istotu pravidelného služobného príjmu* a to až 99 %, čo je o 3 % viac ako prinieslo zisťovanie v roku 2013. Na základe uvedeného je možné sa domnievať, že zvýšenie spokojnosti do istej miery môže súvisieť s pandemickou krízou, ktorá sa ekonomicky veľmi viditeľne negatívne dotkla príjmov v súkromnom sektore. Na druhej strane však samotnú *výšku príjmu* za akceptovateľnú považuje len 41 % opýtaných. Naproti tomu vo výskume z roku 2013 bolo s výškou príjmu spokojných 45,9 %, pričom nespokojnosť s výškou služobného príjmu v oboch zisťovaniach prevažovala

[17] KOUBEK, J. *Řízení lidských zdrojů.* KACHAŇÁKOVÁ, A. *Riadenie ľudských zdrojov.*
[18] MF SR. 2018 *Revízia výdavkov ministerstva vnútra (verejná správa a bezpečnosť*) Záverečná správa. https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/hodnota-za-peniaze/revizia-vydavkov/vnutro/revizia_vydavkov_mvsr_20201215.pdf

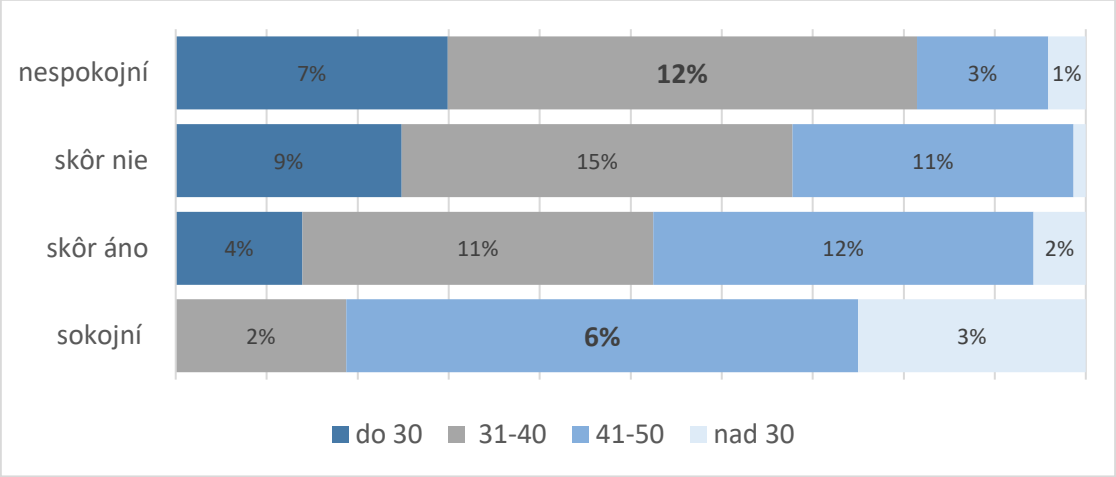
u mužskej časti respondentov. Súčasne takmer tri štvrtiny respondentov ho považuje za *neprimeraný vo vzťahu k nárokom a rizikám, fyzickej a psychickej záťaži, ako aj zákonným obmedzeniam*, ako je napríklad zákaz podnikania, obmedzené možnosti inej zárobkovej činnosti a podobne Za nedostatočné tiež považuje 70 % opýtaných tiež ocenenie práce formou iných *finančných odmien,* avšak v porovnaní so súkromným sektorom je až 72 % respondentov s valorizáciou za posledné roky spokojných.

Graf č. 2 Spokojnosť s výškou služobného príjmu

Zdroj: autorka

Graf č. 3 Spokojnosť s výškou služobného príjmu v rôznych vekových kategóriách

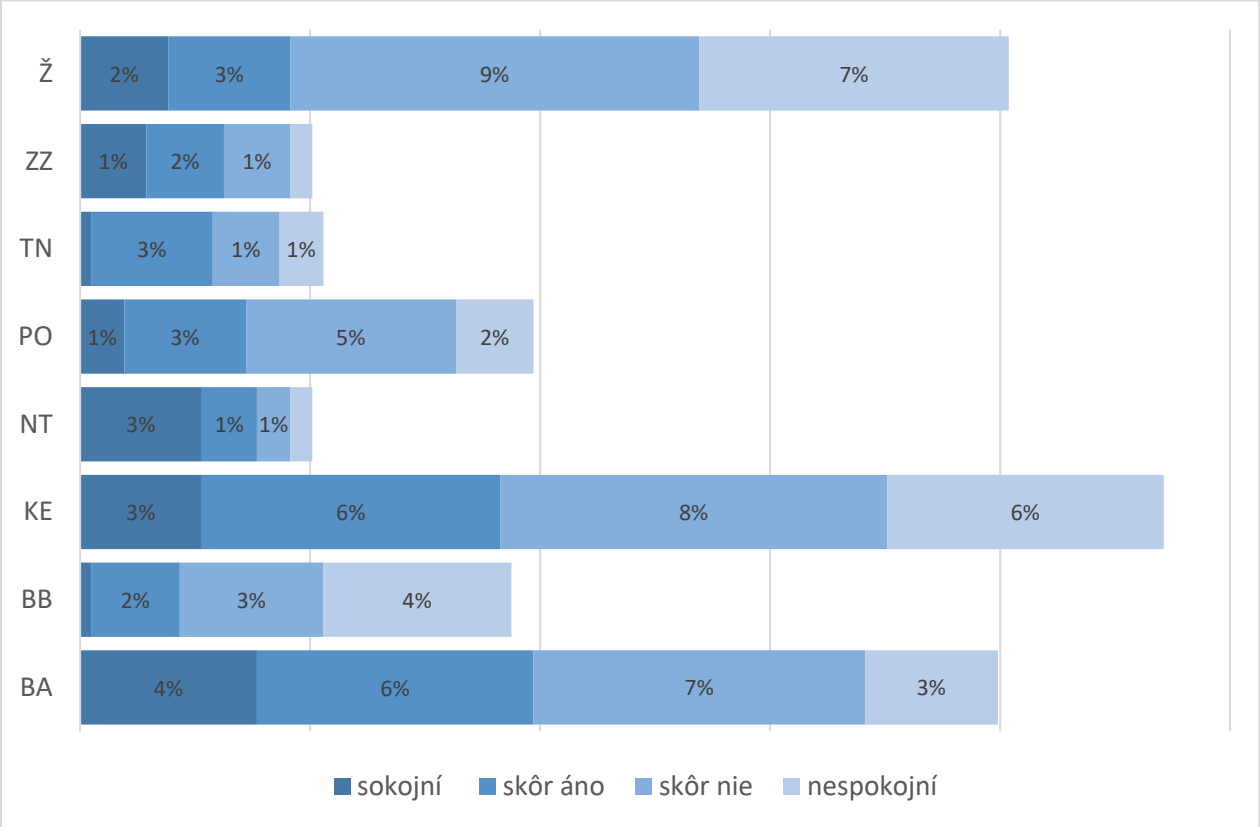

Zdroj: autorka

Čo sa týka spokojnosti, resp. nespokojnosti s finančným ocenením práce policajtov na základe sledovaných demografických znakov, z prieskumu vyplynulo, že absolútne spokojní sú najmä muži z Nitrianskeho kraja vo veku 41 - 50 rokov, a rovnako ženy v tejto vekovej kategórii z Košického kraja. Najviac nespokojní sú muži zo Žilinského a Košického kraja, vo veku 31 - 40 a ženy v rovnakej kategórii z Bratislavského kraja.

Podrobnejšie výsledky všeobecného hodnotenia činnosti Policajného zboru samotnými policajtmi v mieste ich služobného zaradenia, prezentujeme v nasledujúcom grafe.

Graf č. 4 Spokojnosť s výškou služobného príjmu regionálne

Zdroj: autorka

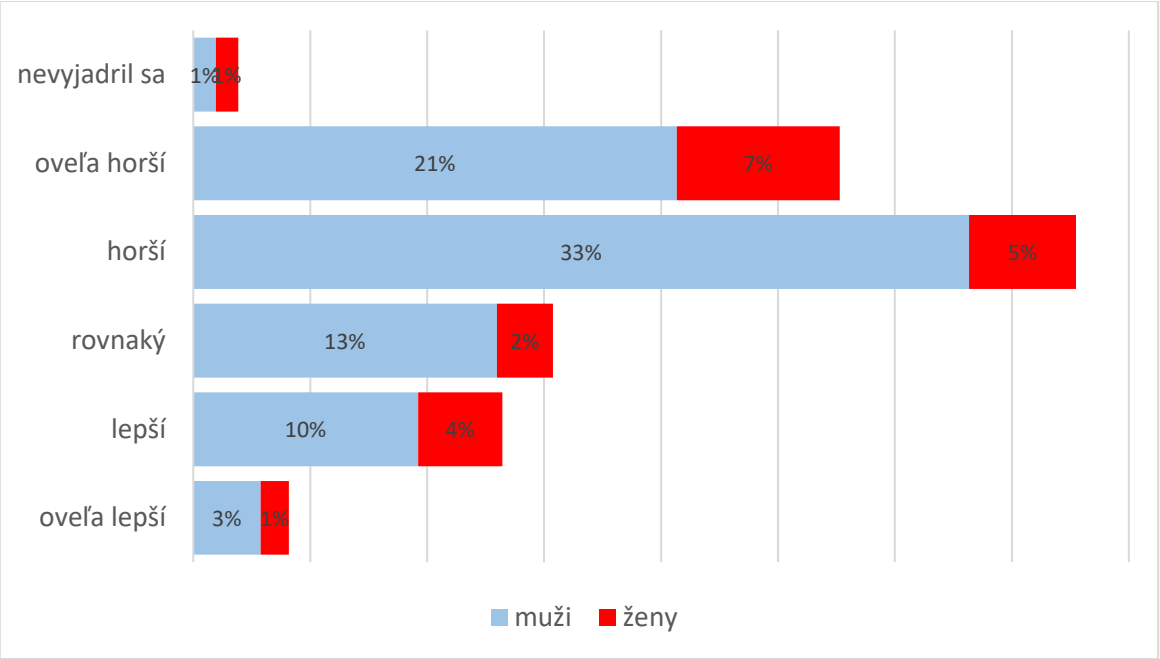
Vývoj odmeňovania v súkromnom sektore je vo veľkej miere závislý od aktuálnej fázy ekonomického cyklu, od štruktúry ekonomiky a tiež od dôchodkovej, resp. mzdovej politiky v štáte. Platové náležitosti v prostredí policajnej organizácie sú bez ohľadu na uvedené upravené § 84 - 134 zákona č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície v znení neskorších predpisov, pričom ohodnotenie policajtov pozostáva z tzv. funkčného platu, ktorý sa odvíja od platovej triedy a prídavku na základe odslúžených rokov policajta, z príplatku na základe hodnosti a ďalších príplatkov. Medzi nich taktiež patrí napríklad rizikový príplatok, príplatok za čas služby v týždni rozvrhnutý nerovnomerne, príplatok za prácu nadčas, jazykový príplatok, príplatok za služobného psa alebo koňa, v prípade, že ho má policajt v osobnej starostlivosti, príplatok za zverené služobné vozidlo a podobne.

Eventuálne percentuálne zvýšenie funkčných platov ustanovuje každoročne zákon o štátnom rozpočte Slovenskej republiky[19] a do istej miery ich valorizácia závisí aj od úspešnosti kolektívneho vyjednávania. V každom prípade sú všetky možnosti limitované stavom verejných financií a vyjednávacou pozíciou kapitoly Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v štandardnom rozpočtovom procese.

[19] § 85 ods. 6 zákona č. 73/1998 Z. z. o príslušníkoch Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže - znenie účinné od 1. 6. 2022.

Napriek tomu, že s valorizáciou platov za posledné roky boli takmer tri štvrtiny respondentov spokojných a súčasne sa funkčné platy príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky, Národného bezpečnostného úradu a príslušníkov finančnej správy za posledných desať rokov zvýšili cca o 28 %, v porovnaní s vývojom odmeňovania v civilnom sektore, v prieskume až 66 % respondentov hodnotilo vývoj úrovne odmeňovania policajtov v posledných rokoch za horší, a to opäť najmä muži - 54 %.

Graf č. 5 Vývoj odmeňovania v porovnaní s civilným sektorom

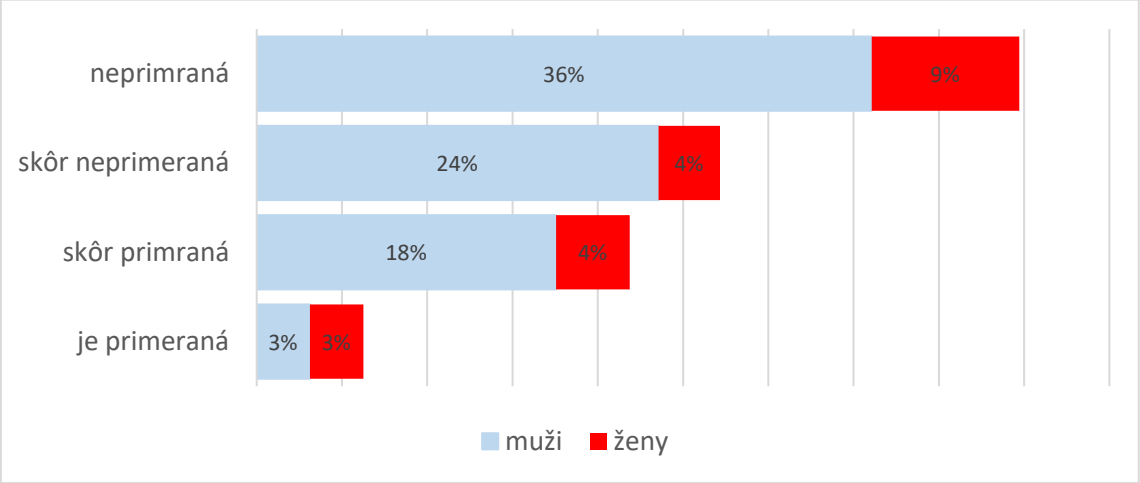
Zdroj: autorka

V intenciách zákona o príslušníkoch Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže policajt nesmie byť členom politickej strany alebo politického hnutia, nesmie vykonávať podnikateľskú činnosť alebo inú zárobkovú činnosť, nesmie byť členom správnych alebo kontrolných orgánov právnických osôb.[20] Výnimka sa vzťahuje na oblasť vedeckej činnosti, pedagogickej činnosti, lektorskej a prednášateľskej činnosti, publicistickej a literárnej alebo umeleckej činnosti a správy vlastného majetku policajta.[21] Uvedené obmedzenia by mali teda byť kompenzované primeranou výškou služobného príjmu. Súčasne by tento mal byť primeraný nárokom spojeným s výkonom služby, rovnako ako zodpovedajúcim rizikám, či fyzickej a psychickej záťaži. Takmer tri štvrtiny respondentov však považuje súčasné nastavenie služobných príjmov s ohľadom na uvedené obmedzenia za neprimerané, pričom ako sa dalo očakávať, s ohľadom na služobné zaradenie, až v 60 % ide o mužov.

[20] § 48 ods. 5 a 6 zákona č. 73/1998 Z. z. o príslušníkoch Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže - znenie účinné od 1. 6. 2022.

[21] § 48 ods. 7 zákona č. 73/1998 Z. z. o príslušníkoch Policajného zboru, Zboru väzenskej a justičnej stráže - znenie účinné od 1. 6. 2022.

Graf č. 6 Primeranosť služobného príjmu nárokom rizikám, fyzickej a psychickej záťaži

Zdroj: autorka

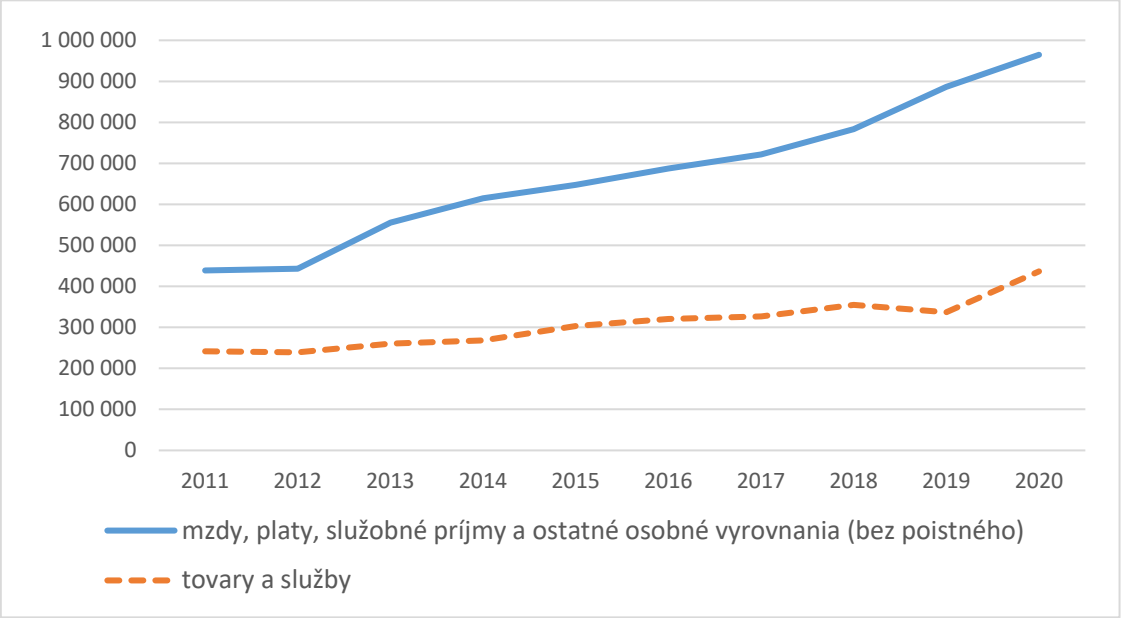
Aj vďaka historickej, geografickej a organizačnej rôznorodosti policajných činností a systémov vo svete sa sociálny status policajtov prirodzene v jednotlivých štátoch líši. Ak je s ním spojené nízke platové ohodnotenie, to môže byť podľa niektorých autorov rizikom korupcie medzi policajtmi.[22] Tomuto kontextu sa dosiaľ žiadny výskum nevenoval, rovnako ako nie sú známe analýzy finančnej politiky štátnych autorít vo vzťahu k polícii.

Z údajov štátnych záverečných účtov vyplýva, že bez ohľadu na štruktúru výdavkov, rástli práve výdavky na tovary a služby kapitoly Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pomalšie, ako výdavky kapitoly na mzdy a platy, čo dokresľuje nasledujúci graf č. 7. Na druhej strane sú výdavky na mzdy a platy policajtov ešte stále závislé od politických rozhodnutí a výsledkov kolektívneho vyjednávania, ktoré nie vždy odrážajú makroekonomické ukazovatele, ako je napríklad miera inflácie. Na ilustráciu možno uviesť prípad konsolidácie verejných financií po kríze v roku 2008, kedy neboli valorizované funkčné platy príslušníkov Policajného zboru v rokoch 2011, 2012 a 2013, a to aj napriek tomu, že miera inflácie sa podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky zvyšovala. Ani aktuálne percentuálne 3 % navýšenie funkčných platov k 1. 7. 2022 zďaleka neodráža alarmujúcu dvojcifernú medziročnú mieru inflácie, a to napriek požiadavke Konfederácie odborových zväzov na prehodnotenie doposiaľ negociovanej valorizácie platov policajtov, Horských záchranárov, zamestnancov pracujúcich v štátnej službe a zamestnancov pracujúcich vo verejnom záujme.[23]

[22] GOUNEV, P., RUGGIERO, V. 2012. *Corruption and Organized Crime in Europe*: *Illegal partnerships* Routledge New York , s. 40.

[23] POLÍCIA. *3% valorizácia je nedostatočná, OZP v SR rokuje za jej zvýšenie* Noviny odborového zväzu polície v SR. Ročník XXXII. číslo 6 / 2022.

Graf č. 7 Výdavky Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v rokoch 2011-2020

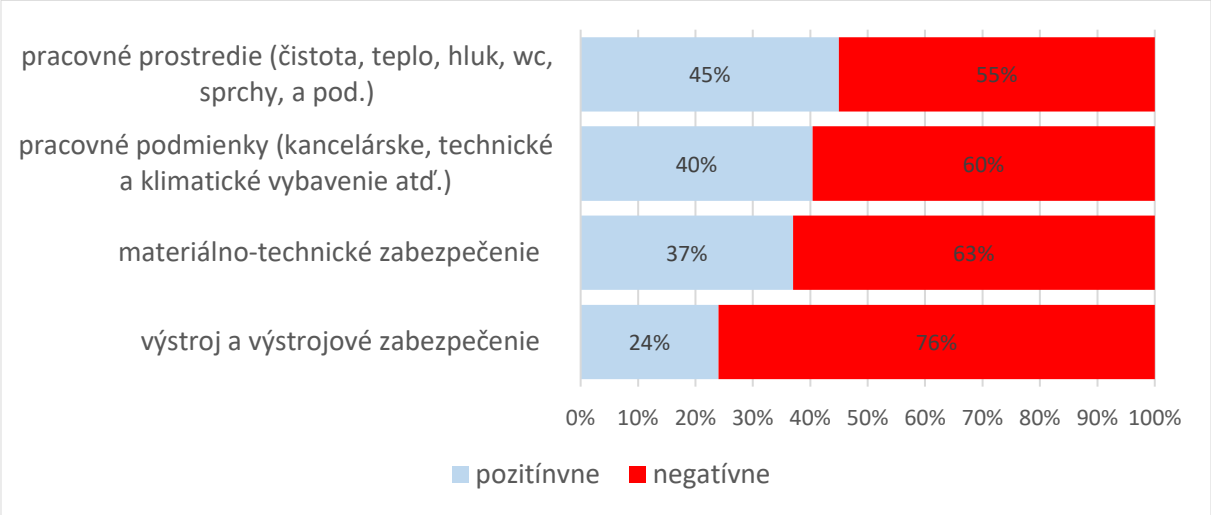

Zdroj: spracované autorkou na základe štátnych záverečných účtov

Poddimenzované výdavky na tovary a služby sú pravdepodobne tiež jeden z dôvodov, prečo vo všetkých parametroch **materiálno-technickej stránky** pracovných podmienok je hodnotenie respondentov negatívne. Nakoľko uvedené podmienky nie sú zdokumentované spôsobom, ktorý by bolo možné overiť a konfrontovať, vychádzame výlučne z názorov respondentov.

Najvýraznejšie sa nespokojnosť policajtov odrazila v hodnotení výstroja a výstrojového zabezpečenia, kde svoju nespokojnosť vyjadrili viac ako tri štvrtiny respondentov. Pokiaľ ide o techniku, s ktorou policajti pracujú a ostatné materiálno-technické zabezpečenie, nespokojné sú takmer dve tretiny respondentov. Podobne negatívne hodnotili policajti kancelárske, technické a klimatické vybavenie, kancelársky nábytok, osvetlenie a pracovný priestor, a to tiež 60 %. Negatívne bolo hodnotené aj všeobecne pracovné prostredie, v ktorom vykonávajú prácu, napríklad z hľadiska čistoty na pracovisku, teplotných podmienok, dostatočnosti a kvalitatívnej stránky WC, ale aj z hľadiska dostupnosti a úrovne vybavenia spŕch, šatní, spoločných priestorov a podobne, kde sa nespokojnosť takisto pohybuje okolo 55 %.

Graf č. 8 Hodnotenie materiálno-technickej stránky

Zdroj: autorka

Záver

Kvalita pracovného života sa všeobecne líši v závislosti od pracovného prostredia, bezpečnosti, pracovného zaťaženia, finančnej a nefinančnej kompenzácie, ale aj od interpersonálnych vzťahov, či neistoty. Líši sa v závislosti od jednotlivých determinantov, ktoré zamestnanci vnímajú citlivo alebo menej citlivo. Miera spokojnosti sa teda odvíja od osobných potrieb a očakávaní, čo bezpochyby platí rovnako v súkromnom, ako aj vo verejnom sektore. Finančné limity verejného sektora v snahe o poskytnutie optimálnych podmienok pre prácu a spokojnosť v práci však vždy boli a budú. Avšak aj tu nepochybne platí, že ľudské zdroje sú tým najdôležitejším aktívom, ktoré podceňovať môže byť kontraproduktívne.

Hoci sa nároky na prácu policajtov neustále zvyšujú, výsledky dotazníkového prieskumu, o ktorý sa táto štúdia opiera naznačujú, že materiálno-technické zabezpečenie, pracovné podmienky a systém odmeňovania zaostávajú. Z vyjadrení policajtov je zrejmé, že dlhodobo neriešeným problémom je najmä neprimeranosť finančného ohodnotenia vo vzťahu k nárokom, rizikám, fyzickej a psychickej záťaži a zákonným obmedzeniam policajtov, a rovnako pokiaľ ide o materiálno-technické podmienky pri výkone služby. Nakoľko však oba determinanty úzko súvisia so stavom verejných financií a politickými preferenciami, predikovať ich riešenie je problematické. V každom prípade ide o rezervy, ktoré si vyžadujú pozornosť v záujme budúcej akcieschopnosti a angažovanosti slovenských policajtov. Tenká hranica medzi dôverou a nedôverou v ich prácu môže mať aj ekonomické pozadie.

Výsledky prieskumu k VÝSK. *25 „Výskum vybraných aspektov kvality života príslušníkov Policajného zboru“* potvrdili jeden z predpokladov výskumného tímu, že príslušníci Policajného zboru, hodnotia sledované sociálno-ekonomické a finančné faktory kvality ich života skôr negatívne, než pozitívne a opätovne potvrdil výsledky prieskumu z VÝSK. 185 - *„Faktory úspechu policajnej organizácie“* z pred ôsmich rokov, kedy podobne ako dnes medzi najčastejšie požiadavky a potreby zmeny označili respondenti – príslušníci

Policajného zboru Slovenskej republiky na prvom mieste potrebu *zlepšiť materiálne a technické zabezpečenie služobnej činnosti* a hneď na druhom mieste potrebu *zlepšiť finančné ohodnotenie policajtov*.[24]

Máme za to, že pri poznávaní a riešení pracovnej spokojnosti zamestnancov zohrávajú dôležitú úlohu práve názory a postoje samotných policajtov k problémom a opatreniam, ktoré považujú za potrebné riešiť. Naznačené prekážky a problémy je preto možné interpretovať ako rezervy, ktoré si vyžadujú pozornosť a potrebujú zmenu. Nakoľko práve opakovane akcentované faktory sú tými, ktoré sú najviac náročné na dodatočné finančné zdroje pre kapitolu ministerstva vnútra, bude v týchto pre verejné financie nesmierne zložitých časoch, skutočne náročné očakávania policajtov naplniť.

Literatúra

BILSKÝ, P., PAJPACHOVÁ, M. *Prieskum názorov policajtov Prešovského kraja na vybrané oblasti výkonu policajnej profesie* : Záverečná správa monitoringu policajtov Prešovského kraja realizovaného v rámci projektu MATRA II. 1. vyd. - Bratislava: Akadémia PZ - Odbor vedy a zahr. stykov, 2003. - 39 l. : tab. . Signatúra: VÝSK. 69

BILSKÝ, P. , PAJPACHOVÁ, M. *Prieskum názorov policajtov Prešovského kraja na vybrané oblasti výkonu policajnej profesie :* Grafy a prílohy záverečnej správy monitoringu policajtov Prešovského kraja realizovaného v rámci projektu MATRA II. 1. vyd. - Bratislava: Akadémia PZ - Odbor vedy a zahr. stykov, 2003. - 31 l. Signatúra: VÝSK. 70

BILSKÝ, P. *Poznávání potřeb policejní praxe souvisejících s problematikou pracovní spokojenosti. /* Peter Bilský - In: Identifikace a reflexe rizik společenské praxe jako teoretický základ pro rozvoj policejních služeb : Sborník. I. díl. - Praha : Policejní akademie České republiky, 2006. - S. 73-102.

DINUŠOVÁ, D. *Etický kódex ako prostriedok zvyšovania dôveryhodnosti Policajného zboru*. In: Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe : zborník vedeckých prác (zost. DINUŠOVÁ.D.) Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2021. 222 s. ISBN 978-80-8054-904-6.

ERNEKER, J., PORADA, V. *Poznávání potřeb a transfer vědeckých poznatků do policejní praxe*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie ČR, 2006. - 232 s. ISBN 80-7251-217-X.

FUCHSOVÁ, K., KRAVČAKOVÁ, G. 2004. *Manažment pracovnej motivácie*. Bratislava: IRIS, 2004, 170 s. ISBN 80-89018-66-1.

GOUNEV, P. RUGGIERO, V. *Corruption and Organized Crime in Europe: Illegal partnerships* New York :Routledge, 2012. 240 s. ISBN 978-0-203-11796-5.

IVANČÍK et al. *Výskum vybraných aspektov kvality života príslušníkov Policajného zboru*: Projekt vedeckovýskumnej úlohy. 1. vyd. - Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2021. - 31 l. : grafy, dotazník, dokumentácia vto . - Signatúra: VÝSK. 253

IVANČÍK, R. 2022. *Bezpečnosť. Teoreticko-metodologické východiská*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2022. 240 s. ISBN 978-80-7380-873-0.

[24] PAJPACHOVÁ, M. SABAYOVÁ, M. Sebareflexia konania a správania policajtov In: Súčasná spoločenská kríza, Bratislava 2015

IVANČÍK, R. 2022a. *Výskum kvality života príslušníkov Policajného zboru z pohľadu finančno-ekonomických aspektov štátnej služby*. In Policajná teória a prax, 2022, roč. 30, č. 1, s. 18-39. ISSN 1335-1370.

JUNKOVÁ, D. *Význam sebereflexe pro bezpečnostní manažery – znalostní pracovníky*. In: Celostná príprava manažérov zameraná na ich kvalitu – nutný predpoklad efektívneho riadenia organizácie vo vedomostnej spoločnosti: zborník vedeckých prác.. Bratislava: Akadémia policajného zboru, 2012, s. 109–117. ISBN 978-80-8054-530-7.

KACHAŇÁKOVÁ, A. *Riadenie ľudských zdrojov*. Bratislava: Sprint, 2001. 212 s. ISBN 80-89085–22-9.

KOLLÁRIK, T. *Meranie spokojnosti v práci*. In: Kollárik. T., Sollárová, E. et al. Metódy sociálnopsychologickej praxe. Bratislava: Ikar, 2004. 264 s. ISBN 80-551-075-3.

KOLLÁRIK, T., LETOVANCOVÁ, E., VÝROST, J. et al. *Psychológia práce a organizácie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2011. 404 s. ISBN 80-223-3078-7.

KRÁLIK, J., KRÁLIKOVÁ, K.2016. *Polícia (v slovenskej spoločnosti).* Brno: Tribun EU, 2016. - 248 s.ISBN 978-80-263-1050.

KUBÁNI, V. *Psychológia práce*. Prešov: Prešovská univerzita, 2011. 174 s. ISBN 978-80-555-0318-9.

MF SR. 2018 *Revízia výdavkov ministerstva vnútra* (verejná správa a bezpečnosť) Záverečná správa. Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/sk/financie/hodnota-za-peniaze/revizia-vydavkov/vnutro/revizia_vydavkov_mvsr_20201215.pdf

MURDZA, K. *Nedôvera k polícii ako súčasť systémovej krízy spoločnosti*. In: Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe : zborník vedeckých prác (zost. DINUŠOVÁ.D.) Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2021. 222 s. ISBN 978-80-8054-904-6.

MURDZA, K. PAJPACHOVÁ, M. *Prieskum názorov policajtov na vybrané oblasti výkonu policajnej profesie (Banskobystrický kraj)* : Záverečná správa monitoringu realizovaného v rámci projektu slovensko-holandskej spolupráce Matra II. 1. vyd. - Bratislava: Akadémia PZ - Odbor vedy a zahr. stykov, 2003. - Signatúra: VÝSK. 66

PAJPACHOVÁ, M. et all. *Faktory úspechu policajnej organizácie* : Projekt vedeckovýskumnej úlohy. 1. vyd. Bratislava: Akadémia PZ - K informatiky a manažmentu, 2013. - 47 l. : tab. . - Signatúra: VÝSK. 185

PAJPACHOVÁ, M. SABAYOVÁ, M. *Sebareflexia konania a správania policajtov* In: Súčasná spoločenská kríza a jej negatívne prejavy s dôrazom na vedomie a správanie mladých príslušníkov ozbrojených síl a ozbrojených bezpečnostných zborov - Bratislava : Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2015. - ISBN 978-80-8054-619-9. - S. 189-206.

POLÍCIA. *3% valorizácia je nedostatočná, OZP v SR rokuje za jej zvýšenie*. Noviny odborového zväzu polície v SR. ročník XXXII. číslo 6 / 2022

PRESPERÍNOVÁ, M. *Páchanie trestnej činnosti príslušníkmi Policajného zboru*. In: Dôveryhodnosť Policajného zboru na pozadí aktuálnych otázok policajnej teórie a praxe : zborník vedeckých prác (zost. DINUŠOVÁ.D.) Bratislava: Akadémia PZ v Bratislave, 2021. 222 s. ISBN 978-80-8054-843-8.

ŠTIKAR, J., RYMEŠ, M., RIEGEL, K., HOSKOVEC, J. *Psychologie ve světě práce*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze. Karolinum, 2003. 461s. ISBN 8024604485.

Key words: working conditions, satisfaction, factor, financial determinants, material and technical determinants

Summary

The quality of working life generally varies depending on the determinants that employees perceive sensitively or less sensitively. The demands on the work of police officers are constantly increasing, but material and technical conditions, working conditions and the remuneration system are lagging behind. This is also indicated by the results of both presented questionnaire surveys, which over time emphasize a long-term unresolved problem. Firstly, the inadequacy of the financial evaluation in relation to the claims, risks, physical and psychological burden and legal restrictions of police officers. Secondly, it is the material and technical conditions in the performance of services that police officers criticize. Since both determinants are closely related to the state of public finances and political preferences, predicting their solution is rather problematic. However, these are the areas that must be looked at in the interest of the ability to act and the engagement of police officers in Slovakia.

mjr. doc. Ing. Mária Sabayová, PhD.
Katedra spoločenských vied
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Sklabinská 1,
835 17, Bratislava
e-mail: maria.sabayova@akademiapz.sk

Recenzenti: doc. JUDr. Boris Lőffler, PhD., Ing. Dana Junková, Ph.D.